

Burgerinitiatief betreft de Mortel, Goirle

Visueel aantrekkelijk en ecologisch verantwoord beplanten en beheer van de Mortel, de ‘Brandkuil’ in Goirle

Initiatiefnemers

Stichting i.o. Gezond Groen Goirle

- 5.1.2.e — 5.1.2.e
- 5.1.2.e 5.1.2.e — 5.1.2.e
- 5.1.2.e — 5.1.2.e
- 5.1.2.e — 5.1.2.e
- 5.1.2.e — 5.1.2.e

Ondersteuners 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e — 5.1.2.e

Dit burgerinitiatief volgt op de wijze waarop in 2023 en 2024 onderhoud is gepleegd aan de Mortel. Het is gebaseerd op onder andere de navolgende documenten die als bijlagen zijn toegevoegd:

- De Mortel een Goirlese plek in historisch perspectief — 5.1.2.e
- De natuurlijke historie, biodiversiteit en basiskwaliteit natuur van “De Mortel” in Goirle
- Programma Groen – gemeente Goirle 23 november 2021
- Rapportage Geohydrologische situatie De Mortel – G.I. Alkemade Movaris 18 december 2019

Rapportages 2017 en Groenbeleid 2021 als uitgangspunten evenals uitdaagrecht bewoners

In 2017 zijn er twee rapporten samengesteld (zie bijlagen) met betrekking tot de Mortel in Goirle. Die tonen aan dat deze 2000 m2 met centraal de 'brandkuil,' aan de Wermenbossestraat als openbaar groen zowel cultuurhistorische als natuurhistorische waarde hebben. De natuurhistorische waarde was gebaseerd op de biodiversiteit, waaronder meerdere bij wet beschermde soorten. Uit deze rapporten bleek ook dat er inmiddels rondom deze poel plantensoorten aanwezig waren die als niet inheems, invasief en te bestrijden aangemerkt moesten worden. Kortom reden genoeg om in te grijpen en de poel met de directe groene omranding aan te pakken.

Deze aanpak werd onderdeel van het plan Groot onderhoud 't Ven Noord. Er werd een drastische methode ingezet om de Japanse duizendknoop te bestrijden. Ook de Amerikaanse vogelkers werd verwijderd. De reuzenberenklauw werd door ondergetekende met de schoffel aangepakt. Nu moet vastgesteld worden dat de gekozen aanpak een stap in de goede richting was, maar dat daarmee de originele uitstraling van de poel niet is hersteld. Wat betreft ecologie, biodiversiteit en originele uitstraling dienen er nog een aantal stappen te worden gezet.

Niet onbelangrijk is dat jaarlijks met enige regelmaat met vooral maaiers de vegetatie, met daarin larven, nimfen, rupsen, eitjes, slakken, vliegen, etc. wordt bewerkt. Een belangrijke schakel in de voedselpiramide wordt zo nagenoeg geheel weggehaald. De vegetatie is daardoor ook niet meer bloemrijk voor (wilde) bijen, vlinders en andere insecten. Die schakel is ook een essentiële basis voor de biodiversiteit omdat amfibieën, vogels, maar ook egels daarvan moeten leven.

Om aan te tonen dat een aangepast beheer van het openbaar groen met minder geld, ecologisch meer verantwoord in het voordeel van de biodiversiteit kan werken, is dit het voorstel om ten aanzien van deze 2000 m2 dit met een pilotproject aan te tonen.

Om deze pilot te doen slagen, zal een daarop afgestemd extensief beheer met een op biodiversiteit afgestemde beplanting nodig zijn. Deze aanpak moet echter gedurende een aantal jaren zeker niet verstoord worden door ingrepen vanuit de gemeente wat betreft maai-, snoei-beheer en/of aanplant.

Pilotproject Beheer en aanplant beplanting De Mortel.

Het voorstel is om voor de komende tien jaar het volledige beheer en groenonderhoud van de poel en de gehele beplanting rondom de poel over te nemen met als enige uitzondering het snoei-onderhoud, voor zover noodzakelijk, van de circa negentigjarige eikenbomen.

Waarom tien jaar? Voor de periode van tien jaar is vooralsnog gekozen omdat er eerst een aantal jaren nodig zal zijn om te komen tot enig herstel van met name de bodem, de kruid- en struik-vegetatie. De nieuwe aanplant van struiken en bomen zal tijd nodig hebben om uit te groeien. Daarnaast is het de bedoeling om enkele extra informatieborden te plaatsen om iedereen die dat interesseert te informeren over dit pilotproject. Verder past in het project de plaatsing van een insectenhotel van ruim voldoende formaat. Bedoeling is overigens dat na tien jaar het project niet meer als pilot wordt beschouwd maar dat het zijn belang heeft bewezen en blijft doorlopen.

Indien de gemeente instemt, wordt, om participatie van de omwonenden te bewerkstelligen, voor het (pilot-)project een stichting opgericht. Deze stichting staat daarnaast met name in voor de realisatie van dit op biodiversiteit gerichte project, de communicatie daarover en voorziet in een coördinerende rol. Die rol is gericht op de omwonenden onderling en anderen, die zich praktisch bij de realisatie willen betrekken, en op de evaluatie en afstemming met de gemeente.

Beheer

Het beheer en groenonderhoud dat ingezet zal worden, is gericht op enkele uitgangspunten, die met elkaar gecombineerd worden:

1. een visueel aantrekkelijke natuurlijk groene maar ook bloemrijke uitstraling, die de biodiversiteit ten goede komt;
2. Er worden meer overgangszones tot stand gebracht van schimmel-, alg-, mos-vegetatie naar kruidvegetatie, een tweede overgangszone van kruidvegetatie naar struikvegetatie en een derde overgangszone van struikvegetatie naar boomvegetatie; uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat dergelijke verweven overgangszones de biodiversiteit extra ten goede komen;
3. het herstellen van de kruidenrijke bloemrijke vegetatie door soorten weer terug te brengen en vooral daarop gericht het maaibeheer tot een minimum te beperken en/of op juiste momenten doelgericht in te zetten ten gunste van de aanwezige amfibieën, insecten etc.
4. het veranderen of aanvullen van de aanplant met natuurlijke bloemrijke en vruchtdragende inheemse planten en struiken (koolhydraten voor de vogels en zoogdieren) en enkele bomen zoals onder andere een groep van enkele ruwe berken omdat deze er vroeger aanwezig waren, een groep kruipwilgen op de overgang van water naar talud, 2 groepen zuurbessen vanwege bloei, vruchten en om doorgang te belemmeren, 2 vogelkersen en 2 eenstijlige meidoorns etc;
5. Met takkenrillen worden enkele schuilplaatsen en nestplaatsen gemaakt voor eenden, egels en amfibieën zoals voor de vinpootsalamanders en alpenwatersalamanders,
6. het verder en blijven verwijderen van de nog steeds aanwezige niet inheemse en wellicht weer opkomende invasieve exoten zoals de reuzenberenklauw als gevolg van het omwoelen van de bovenste grondlaag waarin kiemkrachtige zaden van deze agressieve soort zeker aanwezig zijn.

Na de aanplant en de zaaifase zal het beheer vooral gericht zijn op het monitoren van de ontwikkeling van de vegetatie en aanplant. Wat betreft de vegetatie zal in de gaten gehouden moeten worden dat verwijderde plantensoorten -omdat deze niet inheems zijn of zelfs invasief- zeker niet terugkeren. Dit betekent ook dat er wellicht zo nu en dan op plekken heel kleinschalig geschoffeld zal dienen te worden. Zo worden ook woekerende grassen, opschietende zaailingen van reuzenberenklauw etc. aangepakt. Door dit handmatig te doen, vindt er dan nauwelijks verstoring plaats. Het boerenhaagje wordt extensief gesnoeid. Door de kruidvegetatie zoveel mogelijk ongemoeid te laten, biedt dit voldoende faciliteiten voor insecten om zich te verschuilen, eitjes af te zetten, larven, nimfen etc. te laten ontwikkelen. Deze dienen voornamelijk als voedsel voor vogels, amfibieën, egels etc. In geval van langdurig droge periodes zal wellicht extra watergift aan de jonge aanplant nodig zijn.

Er vindt na de aanplant in beginsel alleen maaibeheer plaats op de randen gericht op verkeersveiligheid en om het steeds mogelijk te maken dat mensen het informatiebord lezen dat uitleg geeft over wat we met dit "*Gools Geheim*" kunnen en willen bereiken.

Het voordeel voor de gemeente Goirle

- Duurzame kostenbesparing in manuren voor wat betreft het beheer en onderhoud gedurende de looptijd van het pilotproject; de snoeiwerkzaamheden aan het recent aangebrachte 'boerenhaagje' kunnen hiermee uit het onderhoudsbestek verwijderd worden;;
- Het toezicht op het beheer is doorlopend en dit beheer vindt in principe veel frequenter en dus doelgerichter plaats o.a. ten aanzien van een effectieve bestrijding van invasieve exoten. Dit is ook weer kostenbesparend;
- De recent aangeplante 3 bomen (waaronder een grove den op stam!) kunnen elders worden herplant;
- Er worden geen zware tractoren, maaimachines, kettingzagen met verbrandingsmotoren etc. ingezet. Dit betekent qua uitstoot dat voor elke liter benzine die niet wordt verbruikt, er

geen 2269 gram CO₂ vrijkomt, voor elke liter diesel zou dat 2606 gram zijn. Ook de stikstof uitstoot wordt teruggedrongen van circa 4 gram per liter diesel;

- Omdat geen zwaar rijdend materieel en motor-aangedreven gereedschap wordt gebruikt, gaat het (bodem-)leven herstellen en wordt de waterdoorlatendheid van de bodem beter.
- Het is een pilotproject waarvan de ontwikkeling op soortniveau met ter zake deskundigen wordt gemonitord; deze monitoring wordt schriftelijk vastgelegd en gedeeld met de gemeente. Betreffende resultaten kunnen als model worden gebruikt in andere projecten.

Wat is er nodig voor de praktische realisatie

- A. Het tot op heden en met name de laatste jaren verrichte groenbeheer namens de gemeente dient per direct te stoppen met uitzondering van de laagfrequente boomverzorging van de oude eiken in geval van stormschade; hierin zit het forse financiële voordeel voor de gemeente door de jaarlijkse besparing op vooral arbeidskosten vanwege het maaien, snoeien en onderhoud;
- B. Eenmalig dient er een bedrag ter beschikking te worden gesteld om inheemse vegetatie te herstellen of aan te brengen, aangevuld met enkele informatiebordjes. Vooralsnog is hierbij gedacht voor de aanschaf aan (prijzen zijn indicatief):
- 3 meerstammige ruwe berk (*Betula pendula*) (per stuk €150,- ex btw),
 - 2 stuks vogelkers *Prunus padus* (€160,- per stuk ex btw),
 - 2 stuks eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*) 300/400cm per stuk € 150,-)
 - 10 gele kornoeljes (*Cornus mas*) (per stuk €30,- ex btw),
 - 30 sleedoorns (*Prunus spinosa*) (per stuk € 2,- ex btw),
 - 25 kruipwilg (*Salix repens*) (per stuk € 0,90 ex btw)
 - 10 Gelderse rozen (*Viburnum opulus*) (150-175 per stuk € 2,- ex btw),
 - 10 Zuurbes (*Berberis vulgaris*) (40-60cm per stuk € 4,- ex btw)
 - 10 brem (*Cytisus scoparius*) (€4,50 per stuk,- ex btw)
 - 25 egelantier-rozen (*Rosa rubiginosa*) (€1,50 per stuk ex btw).
 - Zaadmengsel bloemrijk grasland Cruydhoeke voor zandgrond en talud 200m² € 300,- ex btw).

drie informatiebordjes met houten paal die stevig en hutterproof zijn om belangstellenden en anderen te attenderen op de poel en het op een gezonde leefomgeving gerichte beheer; dergelijke palen kosten ex btw circa 150 per stuk;

Materiaalkosten en plaatsing van een degelijk insectenhotel van formaat, kosten ex btw € 500,-.

In totaal een eenmalige investering van circa € 3.500,- ex btw (€ 4.235,- inclusief btw), waarmee vervolgens gedurende tien jaar een hele forse besparing wordt bereikt omdat het planten en de nazorg door omwonenden wordt verzorgd. Eveneens wordt daarmee de schade die aan de biodiversiteit is ontstaan tijdens de recente werkzaamheden hersteld.

- C. Uit tuinen van enkele omwonenden zullen verder ook nog planten worden teruggezet, die tot voor enkele jaren geleden langs de poel groeiden zoals bijv. speenkruid, gele lis, gulden roede, koninginnenkruid, daslook, maarts viooltje, groot hoefblad, etc.
- D. Voorafgaand aan de aanplant worden de nog aanwezige exoten verwijderd zoals mahonie, Pontische rododendron, selderijbraam, laurierprunus- zaailingen etc.
- E. Uiteindelijk is het meest relevant dat het College van B&W van Goirle met dit burgerinitiatief en deze burgerparticipatie akkoord kan gaan, daarmee haar vertrouwen uitspreekt in dergelijke burgerprojecten waarmee ook de betrokkenheid wordt gestimuleerd.

Onder verwijzing naar de bijlagen waarop dit burgerinitiatief mede is gebaseerd.